

Зоя Михайловна
ГАЙДАЙ

ДЕРЖАВНИЙ ОРДЕНА ЛЕНІНА
АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ
УРСР ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

ЗОЯ МИХАЙЛІВНА
ГАЙДАЙ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
І МУЗИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ УРСР
КИЇВ — 1958

Коли мова йде про досягнення радянського вокально-виконавського мистецтва, ім'я Зої Михайлівни Гайдай згадується одним з перших. За плечима артистки — славний і плодотворний шлях багаторічної творчої праці в українському радянському оперному театрі і на концертній естраді. З. Гайдай — пристрасний пропагандист глибоко змістовного, високохудожнього реалістичного мистецтва.

З. М. Гайдай народилася в місті Тамбові, а коли їй було п'ять років, уся сім'я переїхала до Житомира. Своєю початковою музичною освітою, свідомим ставленням до музики, а головне — розвитком художнього смаку вона зобов'язана батькові.

Зоя Гайдай вчилася у гімназії і одночасно відвідувала Житомирську музичну школу по класу фортепіано. Роки закінчення навчання припали на час Великої Жовтневої соціалістичної революції і громадянської війни.

У цей час в Житомирі кипіло музичне життя. Утворювались численні аматорські гуртки. Батько Гайдай, Михайло Петрович, організував хорову капелу і прийняв до її складу свою дочку. Концерти в Житомирі, виступи в робітничих клубах, на цукрових заводах — таким був початок творчого шляху майбутньої співачки. Тут же, в Житомирі, відбувся її перший самостійний концерт під керівництвом вихователя музичної школи, в майбутньому відомого композитора, професора В. С. Косенка.

Свою музичну освіту З. Гайдай завершила в музично-драматичному інституті. Спочатку вона вчилася у професора Мілютіної-Лихачової, а незабаром перейшла до класу професора О. О. Муравйової, прекрасного педагога, вихователя цілої плеяди видатних співаків і педагогів з вокалу.

Татьяна. «Евгений Онегин» Чайковского.

Маргарита. «Фауст» Гуно.

1927 року Гайдай прилюдно складає випускний державний іспит і з сезону 1928-1929 років починає працювати артисткою Київського театру опери та балету. Лише на чотири роки виїздила вона до Харкова, а в 1934 р. знову повернулася до Києва.

Вона дебютувала 11 жовтня 1928 року в ролі Ліу («Турандот» Пуччіні), а через місяць, у зв'язку із захворюванням основної виконавиці, їй довелося виконувати партію Тат'яни в опері «Євгеній Онегін» П. Чайковського, яку готували до 35-х роковин з дня смерті композитора. Цей іспит молода співачка також склала на відмінно.

Після цього випадку художнє керівництво театру доручає З. Гайдай першу значну самостійну роботу — партію Маргари-

ти в опері Ш. Гуно «Фауст». Вже протягом першого сезону своєї праці на сцені Зоя Михайлівна виступила в семи ролях, а з часом кількість їх усе збільшувалась. Вона створила партії Оксани («Різдвяна ніч» Лисенка), поварихи («Казка про царя Салтана» Римського-Корсакова), Розіни («Севільський цирульник» Россіні), Сюзанни («Весілля Фігаро» Моцарта), Етері («Абесалом і Етері» Паліашвілі), Ельзи («Лоенгрін» Вагнера), Марильці («Тарас Бульба» Лисенка), Травіати і Снігуроньки (однойменні опери Верді і Римського-Корсакова), Оксани («Запорожець за Дунаєм» Гулака-Артемовського), Наталки («Наталка Полтавка» Лисенка), Тамари («Демон» Рубінштейна) та багато інших. Загалом З. Гайдай виконала близько п'ятдесяти різноманітних ролей оперного репертуару.

Вже з перших кроків артистки виявляються її основні риси: прагнення відкинути невинуваті жести, бути правдивою на сцені, домогтися ансамблю з партнером. Реалістичне розв'язання сценічних завдань, гнучкий голос, виразна міміка, бездоганна дикція, оволодіння гримом — ось основні акторські засоби З. Гайдай. Особливо характерною для неї є інтонаційна і ритмічна бездоганність у виконанні партій. Увага до найдрібніших авторських вказівок, звичка сумлінно вивчати матеріал додає артистці тієї легкості і невимушеності, яка так чарує глядачів.

Кожна нова роль Зої Михайлівни є наслідком серйозної праці за певною системою. Вона вивчає літературні першоджерела, історичні та етнографічні матеріали, розучує партію з концертмейстером, відвідує репетиції. Та головним є те, що в артистки весь час триває внутрішній творчий процес.

Одним з найцікавіших глибиною почуттів і їх контрастністю був образ Маргарити («Фауст»). Сцена з перлами, глибоко ліричний дует і сцена біля храму у виконанні З. Гайдай — найбільш вражаючі епізоди опери. Використовуючи гру міміки і звукових тембрів, артистка переконливо змальовує божевілья Маргарити, тонко, з великим почуттям міри і сценічного такту виконує останню сцену у в'язниці.

Це був справді прекрасний драматичний образ.

1930 року З. Гайдай вперше виступає в ролі Бетерфляй («Чіо-Чіо-Сан»). Чарівну вокальну партію вона співає з великою майстерністю і виразністю. Гайдай не захоплюється тут зайвим етнографізмом. Її творча мета — передати трагедію японської жінки, яка стає жертвою власної довірливості і любові до американського офіцера. Силою таланту артистка підносить мелодраматичні ситуації опери до рівня справжнього мистецтва. Чудовий ліричний дует з Пінкертоном у першій дії, арія з другої

Наталка. «Наталка Полтавка» Лисенка.

Галька (однойменна опера Монюшка).

дії — це кращі вокально-драматичні досягнення артистки на оперній сцені.

Значне місце у творчому житті З. Гайдай посідає робота над образом Снігуроньки в одній з найкращих вистав Київського театру опери та балету (1936 р.). Зоя Михайлівна створює Снігуроньку напівреальною, напівфантастичною, намагаючись очистити образ від традиційних нашарувань — неприродної красивості, манірності і підкресленої казковості. Її Снігуронька одухотворена, щира і чиста. Це трохи незграбний, але чарівний підліток з наївною душею. Глибоко проникливий ліричний спів, ніжна, скромна постать, стриманий жест, майже весь час подіячому опущені руки накладали на всю виставу відбиток радісної, хвилюючої поетичності.

Зоя Гайдай співала Снігуроньку перед громадськістю столиці Радянського Союзу під час декади українського мистецтва в Москві 1936 року і її вокально-сценічна майстерність дістала високу оцінку преси.

Сцена з вистави «Галька» Монюшка.

Маженка. «Продана наречена» Сметани.

Однією з найбільш цінних даних артистки є її широкий творчий діапазон. Вона з однаковим успіхом співає партії комедійного і лірико-комедійного плану (Розіни, Сюзанни, Маженки та ін.) і такі як Ельза з опери Вагнера «Лоенгрін» або Дездемона. Без зайвої зовнішньої афектації артистка відтворює як оптимізм і життєрадісність, так і ліричність, самозаглибленість, спокій, навіть велику внутрішню трагедію.

Сцена з вистави «Фауст» Гуно.

З глибоким розумінням народного духу і побуту творить З. Гайдай надзвичайно привабливі образи українських жінок. Це Марина з «Думи чорноморської» Яновського, Марина з «Кармалюка» Костенка, Наталка Полтавка з однойменної опери Лисенка, Оксана з «Ночі проти різдвя» Римського-Корсакова та інші.

Особливо широке визнання і палку любов глядача завоювала Наталка. Артистка веде цю роль на великому внутрішньому напруженні, без зайвого пафосу, використовуючи багаті емоційні барви.

А який чудовий образ, надзвичайно близький духові поеми Т. Шевченка, створила З. Гайдай в опері «Наймичка» М. Вериківського!

З останніх робіт артистки великий і заслужений успіх здобула нова, складна і в сценічному і у вокальному відношенні партія Гелени з опери К. Данькевича «Богдан Хмельницький». В опері «Молода гвардія» (музика Ю. Мейтуса) Гайдай створила натхненний образ комсомолки-героїні Люби Шевцової.

Дездемона. «Отелло» Верді.

Зоя Михайлівна Гайдай виступає не тільки на оперній сцені. Одночасно, протягом усього творчого шляху співачки розвивається її концертно-виконавська майстерність. Ще 1933 року вона бере участь у першому Всесоюзному конкурсі музик-виконавців у Москві, де завойовує першу премію, і з того часу робота над камерним репертуаром набуває систематичного характеру.

Її програми концертних виступів завжди оригінальні і художньо цільні. І тут артистка лишається митцем, пропагандистом найкращих зразків вокальної творчості. І тут вона так само, коли не більше, як і на оперній сцені, зберігає індивідуальність художника, високий рівень культури і простоту виконання.

В концертному репертуарі Зої Гайдай твори Лисенка, Стеценка, Глінки, Даргомижського, Чайковського, Римського-Кор-

Люба Шевцова. «Молода гвардія» Мейтуса.

сакова, Мусоргського, Бородіна, Рахманінова, Іпполітова-Іванова, Моцарта, Шуберта, Шумана, Ліста, Равеля, Пуччіні, Верді та багатьох інших композиторів. Артистка співає українською, російською, італійською, французькою, німецькою і китайською мовами.

Виступаючи з концертної естради, З. Гайдай змальовує образи як талановитий оповідач, просто й переконливо. Вона з перших тактів акомпанементу включається в настрій виконуваного твору і викликає велику увагу, гарячу зацікавленість аудиторії. Образи змінюються один за одним, і для кожного з них співачка знаходить свої виразні, переконливі барви.

Велику увагу приділяє З. Гайдай українським народним пісням і творам радянських композиторів. Вона співає їх протягом

Гелена. «Богдан Хмельницький» Данькевича.

усього свого життя артистки — у театрах і в концертних залах, перед робітниками на заводах і перед воїнами на фронтах Вітчизняної війни та пораненими бійцями у госпіталях.

У виступах, присвячених українській народній пісні, З. Гайдай демонструє правильне розуміння її природи і стильових особливостей. Вона ніколи не спотворює пісню невластивими їй, нехай і ефектними вокально зворотами, а з другого боку — не вдається до примітивного етнографізму.

Вона весь час підтримує дружні творчі зв'язки з багатьма композиторами. Зоя Гайдай є одним з піонерів проведення концертів, присвячених радянській музиці, і розучує ще рукописні, щойно створені романси, пісні, арії. З певністю можна сказати, що широка популяризація радянської вокальної музики в нашій країні багато чим зобов'язана інтенсивній творчій діяльності Зої Михайлівни Гайдай.

Артистка здійснила ряд подорожей за кордон, де вона гідно представляє зразки радянської музичної культури. З. Гайдай побувала з концертами в містах Канади, в Чикаго, Нью-Йорку і Вашингтоні. Вона відвідала Китай, де радянських митців приймали як гостей великого і талановитого китайського народу. А згодом — відповідальна поїздка до Пакистану, де З. Гайдай виступала водночас як виконавець і керівник мистецького колективу.

За активну творчу діяльність в українському мистецтві Радянський уряд присвоїв Зої Михайлівни Гайдай почесне звання народної артистки СРСР.

Л. ДОРОШЕНКО

Редактор *Л. П. Назорна*
Художник *Б. Й. Бродський*
Художній редактор *О. З. Павловський*
Технічний редактор *Л. О. Петронюк*
Коректор *С. М. Пільчевська*

*

ЛИДИЯ ПЕТРОВНА ДОРОШЕНКО
Зоя Михайловна Гайдай
(на українском языке)

*

БФ 01769 Здано на виробництво 28.X 1957 р.
Підписано до друку 3.VI 1958 р. Формат
60×84¹/₁₆ друк. арк. 1, пап. арк. 0,5. Обл.-вид.
арк. 0,9. Тираж 5 000. Зам. 38.

*

Книжкова ф ка „Жовтень“ Голоовидаву Мі-
ністерства культури УРСР. Київ, Артема, 23.

1 крб. 35 коп.